

§ 12. Oblastvo ima pravico, v obratnih prostorih, prostorih za zaloge in drugih prostorih izvrševati vsak čas ogled po osebah, katerim to naroči, in vpogledavati v gospodarske in opravilne zapise. Tistim, ki imajo naročilo oblastva, je dovoljevati vstop v te prostore in na zahtevanje je dajati vsa potrebna pojasnila. Izdelovalci in vsi obrati, ki podeljujejo žito, mlinke izdelke in stročno sočivje, dalje kupčevalci, skladovalnice in prometna podjetja imajo zlasti dolžnost za preskušanje podanih zgledov dajati oblastvu na poziv potrebna pojasnila in izkaze o zalogah in dobavah.

§ 13. Oblastvo mora proglasiti, da se zglediti zavezane zaloge, ki se ne zglase, zapadle v prid državi. Samo v posebnega ozira vrednih primerih mora minister za notranje stvari to izpregledati. Zapadle zaloge mora država porabiti za preskrbo prebivalstva.

§ 14. Da se omogoči tekoči pregled, kolike so zaloge žita, mora politično deželno oblastvo prisiliti podjetnike kmečkih obratov, da dajejo pojasnila o svojih površinah za žetev in da pišejo zabeležke o vseh žetevih in mlačevih in da izvrše poskusne mlačve.

Urnava porabljanja.

§ 15. Minister za notranje stvari določi, po katerih načelih je zaloge, ki so na razpolaganje, izročiti v porabo. V sporazumu s poljedelskim ministrom, trgovskim ministrom in finančnim ministrom določi na podstavi trgovskega preračuna stroškov, ki jih je pokriti, tudi prodajne cene vojnega prometnega zavoda za žito.

§ 16. Odredbe, ki so potrebne za urnavo porabljanja v deželi, ukrene politično deželno oblastvo. Oskrbuje ta opravila, se lahko deželno oblastvo poslužuje pridane sveta, ki ga sestavi.

§ 17. Natančnejše odredbe, ki so potrebne za urnavo porabljanja v posameznih občinah, se lahko prepuste oblastvu ali za občinski okoliš občini. Ta opravila oskrbuje občina v prenešenem delokrogu. (Za osebe, ki se pečajo s spravljanjem žita, žetvijo, mlatvijo, se sme do dne 30. septembra 1916 porabiti na dan 500 g, sicer pa samo 360 g žita.)

§ 18. Oskrbuje ta opravila, se lahko oblastvo poslužuje pridane sveta ali izvedencev. Ako se izroči urnava porabljanja občini, mora občinsko zastopstvo oskrbovati s tem združena opravila po posebnem aprovizacijskem odboru.

§ 19. Politično deželno oblastvo in z njegovim pooblastilom oblastvo ali občina, kateri se je izročila urnava porabljanja, mora določiti prodajno ceno za promet na drobno in more nadalje: 1. uravnati oddajanje kruha in mlinških izdelkov v določenih količinah in oddajalščih, ob določenih urah, proti izkazu ali kako drugače, 2. zaukazati izdelovanje enotnega kruha in 3. uravnati izdelovanje in razpečevanje kruha in pečiva v okvirju obstoječih občin določil.

Mlačva, skladišče in semlevarje.

§ 20. Posesnik žita je dolžen opraviti mlačvo, (zluščiti koruzo). Oblastvo mora za to določiti rok in po brezvspešnem poteku tega roka na posestnikove stroške in njegovo nevarnost dati izmlatiti žito in v ta namen zahtevati njegove gospodarske prostore in pomoške njegovega obrata. Slama postane prosta zasege, ko se je žito izmlatilo.

§ 21. Na oblastveni poziv so mlini dolžni žito hraniti in ga semlevariti. Skladarino in meljarino lahko določi oblastvo.

§ 22. Osebe, ki imajo naročilo vojnega prometnega zavoda za žito, da naj kupijo zasežene reči, smejo s kupljenimi rečmi dalje razpolagati le po naročilih, ki jim jih je dal vojni prometni zavod za žito. Prav tako so mlini, ki prevzamejo žito od vojnega prometnega zavoda za žito, ali od oseb, ki imajo naročilo od tega zavoda, dolžni razpolagati s tem žitom in iz njega dobljenimi mlinškimi izdelki le po ukazilih vojnega prometnega zavoda za žito, ako se ne določi kaj drugega s posebnimi zaukazi. Oblastvo mora siliti mline, da pišejo knjige-zabeležnice za kontrolo o semlevarju in oddajanju mlinških izdelkov in podajajo tekoče izkaze o skladovnem stanju. Politično deželno oblastvo lahko predpiše vzorec takih-le knjig-zabeležnic.

§ 23. Oblastvo mora zahtevati skladiške prostore za hrambo žita in mlinških izdelkov in sušilne naprave za ravnanje z žitom za odškodnino, ki jo določi. Posesnik mlinov, skladiških prostorov ali sušilnih naprav se dolžni osebami, ki imajo naročilo oblastva, vsak čas dovoliti vstop v obratne prostore in njih ogled ter dajati potrebna pojasnila.

Prisilne naredbe.

§ 24. Ako se posesnik brani prodati svoje zasežene zaloge žita ali mlinških izdelkov vojnemu prometnemu zavodu za žito (§ 5), ali če posesnik ni zadostil pravočasno svoji oddajni dolžnosti na predpisani kontingent (§ 6), ali ko ni znana oseba ali bivališče tistega, ki ima pravico razpolagati z zalogo, naj oblastvo razsodi o dolžnosti oddati zaloge, in ako je treba, odredi, da se prisilno odvzamejo. Razsodba ima moč zoper vsakega, ki mu grede pravice do zaloga.

§ 25. Ako se zaloge siloma odvzamejo, je odbiti 10 odstotkov od prevzemne cene (§ 5). Ta odbitek

cene velja tudi za ono blago, ki se ga na oblastveno predpisano kontingentu ni pravočasno oddalo. Ako posesnik ali njegovo bivališče ni znano, ali ako najsluži cena za to, da se poravnajo zahteve tretjih oseb iz stvarnih pravic, je ceno položiti na sodišču.

Obča določila.

§ 26. Posesnik zaloga žita in mlinških izdelkov jih mora hraniti tudi po prodaji brezplačno in skrbeti za njih ohranitev dotlej, da se odvzamejo.

§ 27. Železnice ali paroplovstvena podjetja pa smejo sprejemati žito in mlinške izdelke le tedaj v prevoz, ako je voznim listinam za vsako pošiljatev priloženo prevozno potrdilo. Pravico izdajati prevozna potrdila ima i oblast i vojni-prometni zavod za žito. Natančnejše določbe, kako je pri tem postopati, izda politična deželna oblast. Obrazec potrdila določi minister za notranje stvari.

§ 28. Kot pomožni organi za izvršitev posameznih nalog, ki nastanejo oblasti iz tega cesarskega ukaza, se lahko namestijo posebni organi (okrajni nadzorniki za žito). Okrajne nadzornike za žito imenuje politična deželna oblast dogovorno z vojnoprometnim zavodom za žito na predlog oblasti. Okrajni nadzornik za žito mora, predno nastopi svojo službo, pri oblasti obljubiti vestno in nepristransko izpolnjevanje njemu naloženih dolžnosti. On zavzema v izvrševanju svojih pravic mesto javnega uradnika; on je zavezan molčati o zasebnih razmerah ali opravljenih tajnostih, za katere izve izvršujoč svojo službo. Občine so zavezane sodelovati pri izvrševanju tega cesarskega ukaza.

§ 29. Z „oblastvom“ brez natančnejšega označenja se umeva v tem cesarskem ukazu cesarsko politično okrajno oblastvo, v občinah s svojim ustavom pa občinsko oblastvo, ako politično deželno oblastvo ne vzame opravil, ki grede oblastvu, docela ali deloma na-se ali jih ne izroči drugemu uradnemu mestu.

§ 30. Zoper določbe in odredbe, ukrenjene na podstavi sprednjih določil, ni dopusten priziv. Uradno poprekušati te določbe in odredbe je pridržano predpostavljeno političnemu oblastvu in ministru za notranje stvari.

§ 31. Ako primeri sile nujno zahtevajo izjemno odredbo, da se preskrbi prebivalstvo z mlinškimi izdelki, mora politično okrajno oblastvo ali politično deželno oblastvo ukreniti take odredbe in hkrati to naznaniti vojnemu prometnemu zavodu za žito. Ako je treba, mora tudi minister za notranje stvari ukreniti take zaukaze.

Kazenska določila.

§ 32. 1. Kdor nalašč zataji oblastvu v njegovi posesti ali v njegovi hrambi nahajajoče se zaloge žita ali iz njega dobljenih mlinških izdelkov in sočivja, 2. Kdor poškoduje, uniči, spravi v stran ali neupravičeno podela, poklada ali prodaja zasežene zaloge žita ali iz njega dobljenih mlinških izdelkov in sočivja, 3. kdor nalašč dobi od koga take zaplenjene zaloge, ki nima pravice jih prodajati, 4. kdor za se menje pridobilo žito ali sočivje nalašč odtegne tej porabi, tega kaznuje sodišče zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg kazni na prostosti se lahko naloži denarna kazen do 2000 kron, 5. kdor se zakrivi navedenih dejanj na zalogah, kojih vrednost presega 500 K, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do 20.000 K.

§ 33. Kdor ne poda v določenem roku podatkov, ki se zahtevajo od njega ob popisovanju zaloga, kdor se brani odgovarjati na vprašanja, ki se mu stavijo, ali odgovarja nanja nepravilno, 2. kdor zabrani osobam, ki imajo naročilo oblastva, vstop v svoje obratne prostore, prostore za zaloge ali druge prostore, vpogled v svoje gospodarske in opravilne zapise ali se brani dati pojasnila, ali da nepravilna pojasnila, tega kaznuje sodišče zaradi prestopka z zaporom od treh dni do treh mesecev ali z denarno kaznijo od 20 K do 2000 K. Poleg kazni na svobodi se lahko še naloži denarna kazen do 2000 K. Sodišče lahko izda v teh kazenskih primerih kazenske odredbe (§ 460 k. p. r.), ako spozna, da je odrediti k večjemu en teden zopora ali 100 K denarne kazni.

§ 34. 1. Kdor se brez osnovnega razloga brani službo zaupnika, izvedenca ali uda pridane sveta ali aprovizacijskega odbora (§§ 11 in 38) prevzeti ali nadaljevati tako službo, 2. kdor neopravičeno razodene zasebne razmere ali opravilne tajnosti posestnikov zaloga, za katere je izvedel izvršuje eno teh-le služb, 3. prejemnik naročila vojnoprometnega zavoda za žito, ki njemu naložene dolžnosti hudo krši ali zanemari, tega kaznuje oblastvo (§ 29) z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev.

§ 35. Vse druge prestopke cesarskega ukaza ali predpisov, izdanih na njegovi podstavi, kaznuje oblastvo (§ 29) z denarno kaznijo do 2000 K ali z zaporom do treh mesecev, ob obtežljivih okoliščinah pa z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do šestih mesecev.

§ 36. Z obsodbo po § 32 in 35 se lahko tudi izreče na izgubo obrtne pravice. Podjetnike poljedelskih obratov lahko v slučaju obsodbe po § 32 ali zaradi prestopka predpisov o uravnavi porabe, ki se kaznuje po § 35, postavi oblast pod posebno nadzorstvo za to določenih zaupnih mož in posebno zaveže, da jim predloži na vsakokratno zahtevo svoje zaloge in da jim da jo pojasnila o njih porabi. Ti zaupniki so zavezani, opažene nedostatke vsakokrat naznati oblasti. O ponovnem kaznovanju radi v § 32, št. 2, navedenih dejanj ali zaradi prestopka predpisov o uravnavi porabe lahko odtegne politična deželna oblast podjetniku katerega poljedelskega obrata v § 3, št. 1, črka a, pridržano pravico in odredi, da se mu prisilno odvzamejo njegove zaloge krušnega sadu in mlinških produktov, ako so se po okoliščinah slučaja močno oškodovali aprovizacijski interesi in se je bati nadaljnjega odpora proti veljavnim predpisom. O pritožbi, ki se je vložila proti temu, odloči minister za notranje stvari dogovorno s poljedelskim ministrom.

§ 37. Glede prestopkov, spadajočih v področje političnih oblastev, se lahko po ministrskem ukazu z dne 1. marca 1915, drž. zak. št. 49, izdajo kazenske odredbe brez prejšnjega postopanja.

Sklepna določila.

§ 38. Vlada se pooblašča določiti tega cesarskega ukaza z ukazom izpremeniti, dopolniti ali raztegniti na druge potrebe.

§ 39. Ta cesarski ukaz dobi moč z dnem razglasitve in izgubi s tem veljavo cesarski ukaz z dne 21. junija 1915, drž. zak. št. 167.

§ 40. Izvršiti ga je poverjeno ministru za notranje stvari v sporazumu z udeleženi ministri.

Vinogradnikom!

Po naših vinogradih se je pričela močno razvijati plesnoba na grozdju. Če proti njej takoj nastopite, se da še grozdje pred pogubo ubraniti.

Najbolj priznano sredstvo proti plesnobi je žveplanje v lepem, suhem, vročem in solnčnem vremenu s finim žveplom.

Kdor ima žveplo, naj tedaj takoj trte, in zlasti grozdje, z njim dobro, ampak na fino popraši.

Kjer ni žvepla, poslužite se kalijevega hipermanganata, ki je dobro nadomestilo za žveplo. Na 100 litrov vode se vzame 10—12 dek hipermanganata in 2—3 kg ugašenega apna. Vsaka snov se raztopi za-se, obe raztopini se zlijete skupaj in se zmes takoj porabi.

Grozdje je treba s to tekočino tako močno pokropiti, da od njega kaplja. Vsaka jagoda se mora ž njjo obiliti. Skropi se v suhem, ne v prehudo vročem vremenu.

Po preteku enega tedna se škropljenje ponovi. Če je treba, se škropi tudi večkrat. To velja tudi glede žveplanja.

Pa ne samo plesnoba, tudi peronospora (palež) je pričela trte napadati. Kdor se ni v tretji škropil, stori naj to nemudoma! Vzeti je ¼ do 1 kg galice, enakomerno galuna in dvakrat toliko vgašenega apna na sto litrov vode.

Taki škroplilni zmesi se primeša lahko tudi še raztopino 10 dek hipermanganata, ki se ga dobi pri o. kr. Kmetijski družbi v Ljubljani, 1 kilogram po šest kron.

Tedaj hitro na delo, da ne bo zamujeno!

Kandija-Rudolfovo, 3. julija 1906.

C. kr. vin. nadz.: B. Skaličsky.

Skrajšanje trt.

Ko je trta odvetela, je prišel čas podbiranja in skrajševanja trt. Podbiranje v tem času se tiče pred vsem zalistnikov, kajti prvo podbiranje smo izvršili že pred cvetenjem in smo pri njem vse nepotrebne poganjke trt odstranili. Sedaj pa, ko so se razvili na puščenih mladikah zalistniki, je treba, da jih ali potrgamo ali skrajšamo. Najbolj priporočljivo je, zalistnike samo skrajšati (zaščipniti) in sicer toliko, da na njih ostaneta še dva lista. Če to storim, ne raste zalistnik več naprej, ampak pomaga trto, zlasti pa pri njem stoječe oko, rediti.

Ako zalistnikov ne skrajšujemo, potem pri njih stoječa očesa, ki imajo drugo leto roditi, oslabe in trta postane zelo košata in s tem boleznim podvržena. Jako važno je pa skrajševanje mladik na šparonih.

Pri nas smo vajeni rezati trto na palec (šcap, reznik) in šparon (zavijač, prevez). Pri tem moramo pravilno narezati palec na trti vselej nižje kot šparon, sicer se nam trta preveč zvišuje, s tem oslabi v rasti in nam povzroča še drugih nepravilnosti.

Naši gospodarji pa le premalo vpoštevajo to pravilno reznjo in narežejo palec najraje višje kot šparon, češ, da napravi sicer palec premalo močne mladike, da da tedaj preslaboten les za drugo leto.

To je tudi res, ampak kdor reže pravilno po zimi, ta mora tudi trto poleti pravilno obrezati in tu je v prvi vrsti treba skrajšati mladike na šparonih, da se okrepijo mladike na palcih.

To delo je tedaj jako potrebno. Sedaj ko je trta že odvetela, je treba vse mladike na šparonih skrajšati nad četrtilistom, ki stoji nad najvišjim grozdom. Samo če manjka kafera mladika na šcapu, potem pustimo eno, kolu najbližjo, na šparonu ne skrajšamo, da jo nadomesti.

S skrajševanjem mladik na šparonu dosežemo, da se ustavi nepotrebna rasta mladik na šparonu, v sled tega postanejo mladike na palcih močnejše, grozdje na šparonih se bolj debeli in lepše razvija, jeseni tudi bolje in prej dozori, pa ne gnije tako lahko, ker je bolj na zraku.